

[Legal Act of Ukraine] (1995).

[Legal Act of Ukraine] (2003).

[Legal Act of Ukraine] (1999).

Matviienko, O., and Tsyvin, M. *Osnovy orhanizatsii elektronnoho dokumentoobihu* [Fundamentals of electronic documents]. Kyiv: Tsentр uchbovvoi literatury, 2008.

Panfilov, O. Yu. *Sotsialno-humanitarna sfera Ukrainy pered hlobalnymy vyklykamy suchasnosti* [Social Field Ukraine before global challenges of our time]. Kharkiv: INZhEK, 2013.

Sopko, V., and Zavhorodnii, V. *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku, ekonomichnoho kontroliu ta analizu* [Accounting organization, economic monitoring and analysis]. Kyiv: KNEU, 2004.

Skokova, A. N. "Transformatsiia dokumentov v usloviakh novoy informatsionnoy tekhnologii" [Transformation of the documents in the new information technology]. In *Dokument i ekonomika*, 13-28. Moscow: MGIAI, 1989.

Trofimov, V. V. et al. *Informatsionnye sistemy i tekhnologii v ekonomike i upravlenii* [Information systems and technologies in economics and management]. Moscow: Yurayt, 2013.

Zahoretska, O. "Stroky zberihannia oblikovykh i reistratsiinykh form" [Terms of keeping accounting and registration forms]. *Sekretar-referent*, no. 01 (133) (2014): 5-16.

УДК 657.47

## ІННОВАЦІЙНІ ВИТРАТИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРОБЛЕМИ ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

© 2015 ФІЛИПОВА С. В., ВАРЧУК О. А., КРИСЕНКО А. В.

УДК 657.47

**Філіпова С. В., Варчук О. А., Крисенко А. В. Інноваційні витрати промислових підприємств: проблеми їх відображення в бухгалтерському обліку**

Метою статті є дослідження інноваційних витрат промислових підприємств і проблеми їх відображення в бухгалтерському обліку. Надано тлумачення поняття «інноваційні витрати» різними вченими-економістами та власну думку авторів до його визначення. Проаналізовано сучасну законодавчо-нормативну базу та наукові джерела щодо відображення в бухгалтерському обліку промислових підприємств інноваційних витрат. Проведений аналіз дозволив виявити основні проблемні моменти в сучасній системі бухгалтерського обліку інноваційних витрат; виділити чотири основні підходи до обліку інноваційних витрат; визначити аспекти, які необхідно враховувати для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку інноваційних витрат. У подальшому планується вивчити методи управління інноваційними витратами промислових підприємств та особливості формування внутрішньої інформаційної бази на основі систем управлінського та бухгалтерського обліку.

**Ключові слова:** витрати, інновації, інноваційні витрати, бухгалтерський облік, методи, рахунки.

**Рис.:** 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 19.

**Філіпова Світлана Валеріївна** – доктор економічних наук, професор, директор Інституту бізнесу, економіки та інформаційних технологій Одеського національного політехнічного університету (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

**Варчук Оксана Анатоліївна** – старший викладач кафедри обліку, аналізу і аудиту, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

**E-mail:** Oksvarchuk@mail.ru

**Крисенко Анастасія Валеріївна** – студентка, Одеський національний політехнічний університет (пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна)

**E-mail:** nastya08kr@gmail.com

УДК 657.47

UDC 657.47

**Філіпова С. В., Варчук О. А., Крисенко А. В. Инновационные расходы промышленных предприятий: проблемы их отражения в бухгалтерском учете**

**Filyppova S. V., Varchuk O. A., Krysenko A. V. Innovation Costs of Industrial Enterprises: Issues of Accounting Treatment**

Целью статьи является исследование инновационных расходов промышленных предприятий и проблемы их отражения в бухгалтерском учете. Представлено толкование понятия «инновационные расходы» различными учеными-экономистами и собственная точка зрения авторов по его определению. Проанализирована современная законодательно-нормативная база и научные источники отражения в бухгалтерском учете промышленных предприятий инновационных затрат. Проведенный анализ позволил выявить основные проблемные моменты в современной системе бухгалтерского учета инновационных затрат; выделить четыре основных подхода к учету инновационных затрат; определить аспекты, которые необходимо учитывать для построения эффективной системы бухгалтерского учета инновационных затрат. В дальнейшем планируется изучить методы управления инновационными затратами промышленных предприятий и особенности формирования внутренней информационной базы на основе систем управленческого и бухгалтерского учета.

The article is aimed to study the innovation costs of industrial enterprises and their accounting treatment. An interpretation of the concept of «innovation costs» by various scientists-economists and the author's own view on this definition are presented. The current legislative and regulatory framework and scientific sources concerning the accounting treatment of innovation costs of industrial enterprises have been analyzed. The conducted analysis has identified the main issues in the current system for innovation costs accounting; four basic approaches to innovation costs accounting has been allocated; aspects to be taken into consideration when building an effective system for innovation costs accounting have been determined. For the future is planned to explore the innovation costs management methods of industrial enterprises and the peculiarities of building the internal information database based on systems for both management and bookkeeping accounting.

**Key words:** costs, innovations, innovation costs, accounting, methods, accounts.

**Pic.:** 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 19.

**Filyppova Svitlana V.** – Doctor of Science (Economics), Professor, Director of the Institute of Business, Economics and Information Technology of the Odessa National Polytechnic University (pr. Shevchenko, 1, Odessa, 65044, Ukraine)

**Varchuk Oksana A.** – Senior Lecturer of the Department of Accounting, Analysis and Audit, Odessa National Polytechnic University (pr. Shevchenko, 1, Odessa, 65044, Ukraine)

**E-mail:** Oksvarchuk@mail.ru

**Krysenko Anastasiya V.** – Student, Odessa National Polytechnic University (pr. Shevchenko, 1, Odessa, 65044, Ukraine)

**E-mail:** nastya08kr@gmail.com

**Н**едосконалість сучасної системи бухгалтерського обліку, відсутність єдиних стандартів та методичного забезпечення щодо відображення інноваційних витрат впливає на ефективність інноваційної діяльності промислових підприємств. Без достатньої та достовірної інформації, яка забезпечується системою бухгалтерського обліку, ефективно управляти інноваційними витратами неможливо. У зв'язку з різноманітністю інновацій, специфікою та тривалим терміном їх впровадження на сьогоднішній час не існує єдиного підходу до відображення в бухгалтерському обліку інноваційних витрат: не передбачені синтетичні рахунки, які б ураховували специфіку інноваційних процесів, не розроблені реєстри бухгалтерського обліку, відсутня звітність, яка надавала б необхідну інформацію стосовно даних витрат. Для розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств та ефективного управління інноваційними процесами необхідно збудувати єдину та науково обґрунтовану систему бухгалтерського обліку інноваційних витрат.

Дослідженню інноваційної діяльності, змісту інноваційних витрат та їх відображенню в бухгалтерському обліку присвячені праці таких вчених, як Бородкін О. С., Гнилицька Л. В., Грицай О. І., Ільченко О. О., Кантаєва О. В., Крупка Я. Д., Нападовська Л. В., Пашута М. Т., Пушкарь М. С., Сичук С. М., Шкільнюк О. М. та ін.

Вагомий внесок у систему обліку інноваційних витрат вніс Крупка Я. Д. [19], який виділив основні чинники, що впливають на інноваційні процеси, та змоделивав 28 моделей обліку інноваційних витрат.

Також слід визначити праці Грицай О. І. [3, 12], які присвячені дослідженню проблем інноваційної діяльності в яких вдосконала класифікація інноваційних витрат, визначено їх зміст, запропонована схема бухгалтерського обліку інноваційних витрат.

Отже, на сьогодні існує значна кількість наукових публікацій у інноваційній сфері, але, незважаючи на це, наукових робіт, які досліджували б інноваційні витрати, недостатньо, а проблема їх відображення у бухгалтерському обліку і досі не вирішена.

Тому метою статті є дослідження інноваційних витрат промислових підприємств і проблеми їх відображення в бухгалтерському обліку.

Відсутність єдиної схеми відображення в бухгалтерському обліку інноваційних витрат призводить до неможливості отримання повних і достовірних даних, необхідних для прийняття управлінських рішень.

У Законі України «Про інноваційну діяльність» дано визначення інновацій як новостворених (застосованих) і (або) вдосконалених конкурентоздатних технологій, продукції або послуг, а також організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [1].

Ільченко О. О. користується терміном «витрати на інновації» та тлумачить їх як такі, що включають фактичні витрати в грошовій формі, пов'язані зі здійсненням різних видів інноваційної діяльності. Це витрати, які безпосередньо пов'язані з виконанням інноваційного проекту, який включає в себе всі матеріальні витрати,

витрати на заробітну плату та нарахування, амортизацію та інші [2, с. 6].

На думку Грицай О. І., використання поняття «інноваційні витрати» некоректне. Інноваційними можуть бути зовсім нові для підприємства чи галузі витрати, які до цього ніколи не здійснювались, але це не такі витрати, що пов'язані з проведенням інноваційних процесів підприємства. Якщо логічно пов'язати між собою зміст цих понять, то буде зрозуміло, що правильніше вживати термін «витрати на інноваційні процеси», а ніяк не «інноваційні витрати». Використання поняття «витрати на інноваційні процеси» є більш правильним для визначення витрат пов'язаних з ініціацією інновацій, їх розробкою, реалізацією на ринку та подальшим поширенням [3].

Щодо використання терміна «витрати інноваційної діяльності», то перш за все треба визначити категорію «вид діяльності» як процес поєднання дій, які приводять до отримання відповідного набору продукції чи послуг, що характеризується використанням відповідної комбінації ресурсів, специфікою виробничого процесу та випуском певного виду продукції чи наданням певного виду послуг [4].

Єдиним законодавчим документом, де надано визначення поняття «інноваційні витрати», є Методика [5]. Відповідно до цього документа під терміном «інноваційні витрати» розуміють усі витрати, пов'язані з інноваційною діяльністю, а саме:

- ✦ внутрішні дослідження та розробки;
- ✦ зовнішні дослідження та розробки;
- ✦ придбання машин та обладнання, пов'язаних з виробництвом інноваційних продуктів та процесів;
- ✦ придбання патентів та ліцензій, промислових зразків;
- ✦ навчання та маркетингові дослідження.

**О**тже, на основі проведеного аналізу теоретичних і методичних джерел погоджуємося з О. А. Варчук [6] і вважаємо, що інноваційні витрати – це витрати, що виникають на всіх стадіях інноваційного процесу при здійсненні підприємством інноваційної діяльності, тобто витрати на фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, дослідно-конструкторські роботи, на експериментальні роботи, на технологічні роботи (промислове виробництво), комерціалізацію інновації, дифузю інновації [6].

Основними методичними джерелами, якими слід користуватися при відображенні в бухгалтерському обліку інноваційних витрат, є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО).

У П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» зазначено, що «інновації, отримані в результаті розроблення, потрібно відображати у балансі за умов, що підприємство має намір, технічну можливість та ресурси для доведення інноваційної продукції до реалізації, отримання економічних вигод від її збуту чи використання» [7], тобто це П(С)БО передбачено для обліку інновацій нематеріального характеру (наприклад, створення нового програмного забезпечення, технічної документації).

П(С)БО, яке б розкривало методичні аспекти обліку інновацій матеріального характеру (наприклад, створення нових видів продукції, послуг, устаткування) і організаційного характеру (наприклад, впровадження нового управлінського методу в діяльність підприємства) та враховувало б специфіку цих інноваційних процесів, на законодавчому рівні відсутнє.

Автори цілком погоджуються з пропозицією Загороднього А. Г. і Бойчук А. Б., які пропонують створити «новий єдиний стандарт, який би охоплював усі види інноваційної діяльності та чітко регламентував їх облік, значно би покращив ситуацію з отримання достатньої та достовірної облікової інформації щодо витрат на інновації» [8].

Інноваційні витрати можуть носити капітальний та поточний характер. Ковальова О. М., Кірсанова В. В., Сухарева Т. О. [9] зазначають, що інноваційні витрати капітального характеру «пов'язані з впровадженням нових типів виробництв, нових технологій, виробничого обладнання, технічним переозброєнням виробництва, переоснащенням устаткування, придбанням та впровадженням авторських прав, об'єктів інтелектуальної власності» [9], а поточного характеру «пов'язані з операційною діяльністю, у ході якої створюються безпосередньо інноваційні продукти та інноваційна продукція» [9].

Мельничук І. В. [10] вважає, що «інновації капітального характеру можуть бути представлені у двох напрямках:

- ✦ капітальні інновації, які стосуються створення нових видів основних засобів;
- ✦ інтелектуальні та капітальні інновації, які стосуються створення нематеріальних активів» [10].

Чалий І. Г. порівнює українську та міжнародну практику обліку витрат на дослідження і розробки та зазначає, що американські вчені вважають, що «витрати на науково-дослідницькі та дослідно-конструкторські роботи повинні розцінюватися як витрачання (використання) доходів та відноситися до витрат у тому періоді, коли вони виникли» [11], тобто до поточних витрат, виключенням, на думку американських вчених, є «витрати на ті розробки, керівництво якими ведуть інші фірми» [11], тобто ці витрати можливо капіталізувати. Також Чалий І. Г. звертає увагу на те, що «хитка грань між витратами на дослідження (які не підлягають капіталізації) та витратами на розробки (які можуть бути капіталізовані) створює сприятливий ґрунт для бухгалтерських спекуляцій» [11].

Пропозиції вчених-науковців щодо відображення в бухгалтерському обліку інноваційних витрат представлені в *табл. 1*.

Таблиця 1

Відображення інноваційних витрат в бухгалтерському обліку у трактуванні різних авторів [12 – 15]

Джерело	Автор(-и)	Відображення в обліку інноваційних витрат
[12]	О. І. Грицай	Відокремити конкретний рахунок для обліку витрат на інноваційні процеси, на якому б накопичувалися усі витрати підприємства, пов'язані з інноваційною діяльністю. Запропонований рахунок буде транзитним. Витрати на інноваційні процеси визнаватимуть витратами певного періоду одночасно з визнанням доходу, для отримання якого вони здійснені
[13]	С. М. Сичук	Аналітичний облік витрат на інноваційну діяльність доцільно вести за типами інновацій: витрати на науково-дослідні роботи, витрати на випуск нового виду продукції (продуктові інновації), витрати на освоєння нової технології (технологічні інновації), витрати на організаційно-управлінські інновації. Також можливий варіант ведення аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності за напрямками інновацій: внутрішні науково-дослідні роботи; придбання машин, обладнання та програмного забезпечення; придбання інших зовнішніх знань; інші витрати
[14]	Р. В. Сазонов, Є. Ю. Данилов, Є. О. Єгоров	Метод, який спрямований на використання синтетичного рахунку 941, є більш зручним, тому що у процесі здійснення інноваційної діяльності підприємства несуть певні витрати, які впливають на собівартість виготовленої продукції, що є важливим при визначенні фінансових результатів. Тому раціонально відображувати інноваційні витрати на рахунку 941 і закривати його рахунком 79 «Фінансові результати» для визначення фінансового результату
[15]	Н.В. Гришко, Ю.А. Скубак	Для промислових підприємств, які у своїй діяльності використовують рахунки 8 і 9 класу, рекомендовано ввести окремий синтетичний рахунок 86 «Витрати на інноваційні процеси», у розрізі кожного субрахунку рекомендується вести аналітику по елементах витрат. Якщо ж основною класифікаційною ознакою вважати напрямки інновацій, то вважаємо за потрібне ввести такі субрахунки до рахунку 86 «Інноваційні витрати»: 861 «Внутрішні НДР»; 862 «Зовнішні НДР»; 863 «Придбання машин, обладнання та програмного забезпечення»; 864 «Придбання інших зовнішніх знань» і 865 «Інші витрати». До цих субрахунків усередині кожного субрахунку необхідно мати рахунки третього(четвертого) порядку для обліку витрат за кожним конкретним об'єктом інновацій і визначення його фактичної собівартості (первісної вартості) або собівартості проекту. Тобто в розрізі кожного субрахунку потрібно вести власну аналітику по елементах і статтях витрат. Невеликим промисловим підприємствам варто використовувати субрахунок 941 «Витрати на дослідження і розробки» або на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» виділити спеціальний субрахунок для інноваційних витрат

Отже, через різноманітність інноваційних процесів, їх специфіку, довгий термін впровадження інновацій між вченими-економістами виникають суперечки щодо відображення інноваційних витрат у бухгалтерському обліку.

Наприклад, О. І. Грицай [12] вважає, що «найінноваційнішою є схема відображення витрат на інноваційні процеси виокремленням окремого синтетичного рахунку 86 «Витрати на інноваційні процеси». За дебетом рахунку 86 «Витрати на інноваційні процеси» із кредиту різних рахунків протягом періоду освоєння продукції мають відображатися: витрачені матеріали, заробітна плата з нарахуваннями на неї, амортизація основних засобів, надані послуги тощо» [12]. З пропозицією О. І. Грицай погоджуються:

- ✦ Н. В. Гришко, Ю. А. Скубак [15], але з уточненням, що «цей рахунок буде доречним для промислових підприємств, так як вони у своїй діяльності використовують рахунки 8 і 9 класу» [15];
- ✦ М. М. Сукачова [16], яка вважає що такий підхід є досить зручним, тому що він дасть можливість відображати всі витрати інноваційної діяльності на одному рахунку, що полегшить визначення собівартості інноваційних проєктів, та надалі відіграватиме важливу роль і під час визначення фінансових результатів» [16];
- ✦ С. М. Сичук [13] вважає пропозицію О. І. Грицай доцільною, але пропонує й іншу методику та зауважує, що «можна використовувати обидві методики ведення обліку одночасно, оскільки вони характеризують інформацію про витрати інноваційної діяльності з різних аспектів» [13].

Однак Гик В. В. [17] вважає «необґрунтованим виділення окремого збірного рахунку, оскільки його застосування призведе до збільшення кількості синтетичних рахунків та зростання облікової роботи» [17].

Синтетичні рахунки, які можливо використовувати для обліку інноваційних витрат, представлено на *рис. 1*.

Схеми відображення в бухгалтерському обліку промислових підприємств інноваційних витрат наведено в *табл. 2*.

Аналіз сучасних наукових джерел і законодавчої бази дозволив виділити чотири підходи до обліку інноваційних витрат:

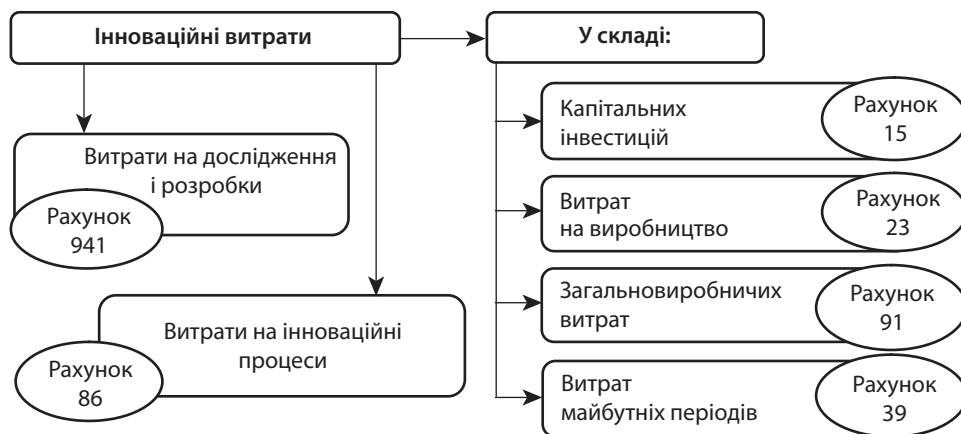


Рис. 1. Синтетичні рахунки, які можливо використовувати для обліку інноваційних витрат

- ✦ *перший* – відкриття окремого рахунку для обліку інноваційних витрат (наприклад, 86 «Інноваційні витрати») [12, 15];
- ✦ *другий* – використання субрахунку 941 «Витрати на дослідження і розробки» [14, 15];
- ✦ *третій* – відкриття аналітичних рахунків до існуючих рахунків, що передбачені для обліку інноваційних витрат [13];
- ✦ *четвертий* – комбінація двох методів ведення обліку (відкриття окремого рахунку 8-го класу та ведення аналітичного обліку за типами або напрямками інновацій) [13].

Вважаємо, що залежно від мети обліку та змісту інноваційних витрат доцільно використовувати комбінацію двох методів обліку, тобто четвертий підхід:

- ✦ відкриття окремого рахунку 8-го класу (наприклад, 86 «Інноваційні витрати» з ведення аналітичних рахунків залежно від елементів або статей витрат);
- ✦ відкриття аналітичних рахунків до субрахунку 941 «Витрати на дослідження і розробки» (наприклад, у розрізі типів інновацій, напрямків інновацій, стадій інноваційного процесу тощо).

**Н**а думку авторів, для побудови ефективної системи бухгалтерського обліку інноваційних витрат промисловим підприємствам слід враховувати та визначити такі аспекти:

- ✦ особливості діяльності підприємства;
- ✦ специфіку інновацій, термін їх впровадження;
- ✦ мету, за для якої накопичується та узагальнюється інформація про інноваційні витрати;
- ✦ зміст та структуру інноваційних витрат.

Збудована таким чином система бухгалтерського обліку дасть змогу отримати повну та достовірну інформацію щодо інноваційних витрат у різних аспектах та використовувати її для планування, управління, аналізу та контролю за ними.

## ВИСНОВКИ

Аналіз досліджених наукових і законодавчих джерел дозволив виявити такі проблеми, пов'язані з відображенням інноваційних витрат в бухгалтерському обліку:

## Кореспонденція рахунків з обліку інноваційних витрат на промислових підприємствах [12, 15 – 19]

Суть обліку витрат на інновації	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1. Здійснення капітальних інновацій у створення нових видів основних засобів	Відображено первинну вартість створюваного інвестиційного об'єкта основних засобів	152	20, 22, 23, 661, 65, 131, 372, 631, 685
	Введено в експлуатацію створений інноваційний об'єкт	10	152
2. Здійснення інтелектуальних і капітальних інновацій у створення нематеріальних активів	Відображено первинну вартість створюваного інвестиційного об'єкта нематеріальних активів	154	20, 22, 23, 661, 65, 13, 372, 631, 685
	Введено в експлуатацію створений інноваційний об'єкт	12	154
3. Здійснення оборотних інновацій у створення нових видів готової продукції, товарів, робіт і послуг:			
3.1. Із включенням до виробничої собівартості продукції	Включено в собівартість витрати, пов'язані з підготовкою й освоєнням виробництва нової продукції або нових видів робіт і послуг	23	20, 22, 661, 65, 13, 372, 631, 685
3.2. Із включенням до витрат на дослідження та розробки у складі інших витрат операційної діяльності	Відображено витрати на дослідження та розробку інноваційного продукту у складі інших витрат операційної діяльності	941	20, 22, 23, 661, 65, 13, 372, 631, 685
4. Накопичення витрат на підготовку й освоєння виробництва нової продукції на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів»	Відображено виробничі витрати на підготовку та освоєння нових видів продукції	39	20, 22, 661, 65, 13, 685
	Часткове списання виробничих витрат майбутніх періодів на витрати	23	39
5. Внесення об'єктів інтелектуальної власності до статутного фонду підприємства за справедливою вартістю	Відображено зміну статутного фонду після державної реєстрації запатентованого об'єкта інтелектуальної власності та внесення змін до установчих документів	46	40
	Об'єкт інтелектуальної власності внесено до статутного фонду підприємства	12	46
6. Створення резерву забезпечення витрат інноваційної діяльності	Відображено формування резерву дія фінансування витрат на інноваційні процеси, в тому числі технологічні, процесові, управлінські та маркетингові	23, 91 – 94	474
	Списання витрат на інноваційні процеси за рахунок раніше створеного резерву*	474	20, 22, 23, 661, 65, 372, 631, 685
7. Введення окремого рахунку «Витрати на інноваційні процеси» для отримання узагальнюючої інформації про величину таких витрат	Відображено витрати на інноваційні процеси в момент їх виникнення	86	20, 22, 661, 65, 13, 631, 685, 372

**Примітка:** \* – схему списання витрат на інноваційні процеси за рахунок раніше створеного резерву доцільно застосовувати підприємствам, у яких інноваційні процеси мають не разовий, а системний характер.

- ✦ відсутність досконалої науково обґрунтованої класифікації інноваційних витрат;
- ✦ відсутність, затвердженої на законодавчому рівні, нормативно-методичної бази щодо відображення інноваційних витрат у бухгалтерському обліку;
- ✦ відсутність єдиної системи рахунків щодо обліку інноваційних витрат та схеми їх відображення в бухгалтерському обліку, яка задовольнила б потреби і «теоретиків» і «практиків».

Перспективами подальших наукових досліджень та розробок у цьому напрямку є дослідження методів управління інноваційними витратами та формування внутрішньої інформаційної бази на основі систем управлінського та бухгалтерського обліку. ■

## ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV // ВВР. – 2002. – № 36. – 266 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Ільченко О. О. Облік і аналіз витрат на інновації: управлінський аспект : автореф. дис. ... канд. екон. наук / О. О. Ільченко // Держ. акад. статистики, обліку та аудиту Держкомстату України. – К., 2009. – 21 с.
3. Грицай О. І. Теоретичне визначення сутності поняття «витрати на інноваційні процеси» / О. І. Грицай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://asconf.com/rus/archive\\_view/53](http://asconf.com/rus/archive_view/53)
4. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page8>

**5.** Про затвердження Методики приведення механізму аналітично-статистичного спостереження стану інноваційного розвитку економіки у відповідність із стандартами Організації економічного співробітництва і розвитку та ЄС: Наказ Міністерства економіки України від 19.02.2010 р. № 160 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.yurist-online.com/laws/14580/>

**6. Варчук О. А.** Визначення сутності та змісту інноваційних витрат як економічної категорії / О. А. Варчук // Матеріали 11-ї міжнародної науково-практичної конференції «Новітні наукові досягнення – 2015». – Том 3. – Економіка. – Софія : Бял ГРАД-БГ, 2015. – С. 30 – 33.

**7.** Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ МФУ від 18.10.1999 р. № 242 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>

**8. Загородній А. Г.** Напрями удосконалення обліку витрат на інновації / А. Г. Загородній, А. Б. Бойчук // Менеджмент та підприємство в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць] / Відп. ред. О. Є. Кузьмін. – Львів : Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2012. – С. 309 – 313.

**9. Ковальова О. М.** Проблеми обліку інноваційної діяльності / О. М. Ковальова, В. В. Кірсанова, Т. О. Сухарева // Вісник соціально-економічних досліджень : збірник наукових праць. – Одеса : ОДЕУ, 2011.

**10. Мельничук І. В.** Оцінка та облік інноваційних проєктів та програм, які капіталізуються / І. В. Мельничук // Облік і фінанси АПК. – 2011. – № 2. – С. 31 – 36.

**11. Чалий І.** Бухучет для взрослых. МСФО-трансформация. Управление прибылью. Налоги / І. Чалий. – Х. : Фактор, 2011. – 400 с.

**12. Грицай О. І.** Напрями удосконалення обліку витрат на інноваційні процеси / О. І. Грицай // Проблеми економіки та менеджменту : Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 683. – С. 253 с.

**13. Сичук С. М.** Класифікація витрат на інновації та напрями їх вдосконалення для цілей обліку та контролінгу / С. М. Сичук // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – С. 238 – 243 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof\\_2013\\_10\(2\)\\_32.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(2)_32.pdf)

**14. Сазонов Р. В.** Проблеми організації обліку витрат інноваційної діяльності та шляхи їх вирішення / Р. В. Сазонов, Є. Ю. Данилов, Є. О. Єгоров // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. – 2014. – Вип. 11 (2). – С. 316 – 322 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof\\_2014\\_11\(2\)\\_45.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2014_11(2)_45.pdf)

**15. Гришко Н. В.** Бухгалтерська модель обліку інноваційних витрат промислових підприємств / Н. В. Гришко, Ю. А. Скубак // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 1. – С. 242 – 248 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sre\\_2013\\_1\\_54.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sre_2013_1_54.pdf)

**16. Сукачова М. М.** Проблеми обліку витрат, доходів та фінансових результатів інноваційної діяльності / М. М. Сукачова // Управління розвитком : збірник наукових робіт. – 2013. – № 1 (141). – С. 11 – 13.

**17. Гик В. В.** Облікове відображення витрат на інновації у підприємствах будівельної галузі / В. В. Гик // Сучасні проблеми економіки і менеджменту: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, Львів, 10 – 12 листопада 2011 р., присвяченої 45-річчю Інституту економіки і менеджменту та 20-річчю Інституту післядипломної освіти Національного університету «Львівська політехніка». – Львів : Видавництво НУ «Львівська політехніка», 2011. – С. 460 – 461.

**18. Кантаєва О. В.** Щодо методології обліку та аналізу інноваційної діяльності підприємств / О. В. Кантаєва // Економіст. – 2009. – № 3. – С. 24 – 30.

**19. Крупка Я. Д.** Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві / Я. Д. Крупка // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 5. – С. 11 – 18.

## REFERENCES

Amosha, O. I. et al. *Aktivizatsiia innovatsiinoi diialnosti: orhanizatsiino-pravove ta sotsialno-ekonomichne zabezpechennia* [Enhancing innovation: the legal and socio-economic support]. Donetsk : IEP NAN Ukrainy, 2007.

Fedulova, L. I. *Innovatsiinyi rozvytok ekonomiky: model, sistema upravlinnia, derzhavna polityka* [Innovative economic development: a model management system, public policy]. Kyiv: Osnova, 2005.

Feklistov, I. I. "Kadrove resursne zabezpechennia innovatsiinoho rozvytku budivelnikh orhanizatsii" [Personnel resources for the development of innovative construction companies]. *Ekonomichne vidrodzhennia Ukrainy*, vol. 28, no. 2 (2011): 104-111.

*Menedzhment, marketynh ta intelektualnyi kapital v hlobalnomu ekonomichnomu prostori* [Management, marketing and intellectual capital in the global economic space]. Kharkiv: Tsyfrova drukarnia №1, 2012.

Mykytiuk, P. P. "Suchasnyi stan ta perspektyvy investytsiino-innovatsiinoho rozvytku budivelni haluzi" [Current state and prospects of investment and innovation development of the construction industry]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, vol. 2, no. 4 (2012): 116-119.

Sobkevych, O. V. et al. *Innovatsiinyi rozvytok promyslovosti iak skladova strukturnoi transformatsii ekonomiky Ukrainy* [Innovative development of the industry as part of the structural transformation of the economy of Ukraine]. Kyiv: NISD, 2013.

*Stratehiia innovatsiinoho rozvytku Ukrainy na 2010-2020 roky v umovakh hlobalizatsiinykh vyklykiv* [The strategy of innovative development of Ukraine for 2010-2020 in the conditions of globalization challenges]. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, 2009.

"Statystychni dani Ukrainy" [Statistical data Ukraine]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Velyka, K. V., and Cherkasova, T. I. *Rozvytok innovatsiino-oriantovanoho pidpriemstva: finansove ta orhanizatsiine zabezpechennia* [The development of innovation-oriented enterprises, financial and organizational support]. Luhansk: Noulidzh, 2013.

Zlupko, S. *Ekonomichna nauka i naukoznavstvo* [Economics and science]. Lviv: Triada plus, 2006.